

Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση, Δια βίου Μάθηση: Θεωρία και Πράξη

Ενότητα 1: Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά

Γιώργος Κ. Ζαρίφης

Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης και της Δια βίου Μάθησης, η Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση ως πεδίο μελέτης των επιστημών της αγωγής, ζητήματα έρευνας και συσχετισμού με τις κοινωνικές επιστήμες.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 1^ο

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Ερμηνείες, ορισμοί και τυπολογίες, σταθμοί στην οργάνωση της εκπαίδευσης ενηλίκων και της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και ο ρόλος των διεθνών οργανισμών, παράγοντες εξέλιξης και μορφές οργάνωσης της εκπαίδευσης των ενηλίκων με παραδείγματα από χώρες της Ευρώπης.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (1/14)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η διαδικασία εκείνη η οποία συνοδεύεται από μία σειρά δραστηριοτήτων που στοχεύουν στο να καταστήσουν το άτομο ικανό να εναρμονιστεί με το περιβάλλον του και να αναπτύξει τις γνώσεις του, τις δεξιότητες, και τις αξίες του ώστε να συνειδητοποιήσει πως αυτές δε συνδέονται μόνο με ένα περιορισμένο χώρο δραστηριοτήτων αλλά του επιτρέπουν να αναλύσει, να ερμηνεύσει και να ασχοληθεί με ένα μεγάλο εύρος θεμάτων.

ΤΥΠΙΚΗ, ΜΗ ΤΥΠΙΚΗ ΚΑΙ ΑΤΥΠΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

• **Τυπική** θεωρείται η εκπαίδευση ή η κατάρτιση η οποία είναι συστηματοποιημένη και η οποία παρέχεται από το κράτος σε όσους εκδηλώνουν ενδιαφέρον.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (2/14)

• **Μη τυπική** είναι η εκπαίδευση η οποία περιλαμβάνει όλα εκείνα τα προγράμματα τα οποία παρέχονται από οργανισμούς οι οποίοι δραστηριοποιούνται εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος ενός κράτους, π.χ. από υπουργεία ή σωματεία, επιμελητήρια κλπ. ή από πρωτογενείς φορείς όπως τα συνδικάτα, η εκκλησία και άλλα τα οποία έχουν εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

• **Άτυπη** είναι η εκπαίδευση εκείνη η οποία δεν είναι οργανωμένη, συνήθως συνδέεται με την τυχαία ή την ευκαιριακή μάθηση και συνδέεται με μία ευρεία περιοχή ανθρωπίνων δραστηριοτήτων κατά τις οποίες ανταλλάσσονται πληροφορίες εκούσια ή τυχαία, εξασκούνται επιρροές, αποδίδονται ευθύνες, εμπλέκεται ένα δίκτυο από μη σχεδιασμένη ή ευκαιριακά οργανωμένη γνώση η οποία συνοδεύεται από συμβουλές, απόψεις, στάσεις και παροτρύνσεις.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (3/14)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ (ΟΟΣΑ)

Η εκπαίδευση ενηλίκων αναφέρεται σε κάθε δραστηριότητα ή πρόγραμμα το οποίο σχεδιάζεται σκόπιμα από κάποιο φορέα για να ικανοποιήσει κάθε μαθησιακή ανάγκη η οποία μπορεί να υπάρχει σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής μας, για άτομα όμως τα οποία έχουν περάσει το όριο ηλικίας που αντιστοιχεί στην ηλικία ολοκλήρωσης της σχολικής εκπαίδευσης και δεν είναι πλέον μαθητές. Η σφαίρα δράσης της περιλαμβάνει την μη επαγγελματική, την επαγγελματική, τη γενική, την τυπική, μη τυπική, και δημόσια εκπαίδευση και δεν περιορίζεται σε ακαδημαϊκό επίπεδο.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (4/14)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ (UNESCO)

Ο όρος δηλώνει το σύνολο των οργανωμένων εκπαιδευτικών διαδικασιών –ασχέτως περιεχομένου, επιπέδου και μεθόδου, τυπικών ή άλλων, είτε παρατείνουν είτε αντικαθιστούν την αρχική εκπαίδευση στα σχολεία, κολέγια ή πανεπιστήμια, όπως και την μαθητεία- οι οποίες απευθύνονται σε άτομα τα οποία θεωρούνται ενήλικα από την κοινωνία στην οποία ζουν, και στοχεύουν στο να αναπτύξουν τις ικανότητές τους, εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, βελτιώνουν τα τεχνικο-επαγγελματικά τους προσόντα, ή στο να τα προσανατολίσουν σε μία καινούργια κατεύθυνση με σκοπό την αλλαγή νοοτροπίας ή συμπεριφοράς πάνω σε ένα θέμα τόσο για τη δική τους προσωπική εξέλιξη όσο και για τη συμμετοχή τους στην εξέλιξη και ανάπτυξη της οικονομίας, της κοινωνίας και του πολιτισμού γενικότερα.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (5/14)

ΜΕΤΑ-ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Είναι η εκπαίδευση για όσους έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση ή για όσους βρίσκονται σε ηλικία άνω του ορίου ηλικίας όσων κανονικά συμπληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση. Είναι ακόμη η εκπαίδευση η οποία παρέχεται ως μέρος της οργάνωσης του ελεύθερου χρόνου όσων ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική εκπαίδευση και τώρα αναζητούν εργασία, καθώς και κάθε εκπαίδευση ελεύθερης μορφής που παρέχεται τόσο σε όσους ολοκλήρωσαν αλλά και σε όσους βρίσκονται σε ηλικία άνω του ορίου συμπλήρωσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και οι οποίοι επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν τις ευκολίες και τις υπηρεσίες που παρέχονται στους πρώτους.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (6/14)

ΜΑΘΗΣΗ

Τυπικά λέγεται πως η μάθηση συντελείται όταν υπάρχει εμφανής αλλαγή στη συμπεριφορά, αποτέλεσμα κάποιας διαδικασίας διαφορετικής της ωρίμανσης. Η μάθηση μπορεί να ερμηνευτεί ως μια σειρά γεγονότων τα οποία οδηγούν στην αλλαγή της συμπεριφοράς και τα οποία συνδέονται αιτιακά με την αλλαγή.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (7/14)

ΔΙΑ-ΒΙΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο όρος δια βίου (εκπαίδευση και μάθηση) δηλώνει ένα συνολικό σχήμα το οποίο στοχεύει στην αναδόμηση ή στον επαναπροσδιορισμό της υπάρχουσας συστηματοποιημένης εκπαίδευσης και στην ανάπτυξη ενός συνολικού εκπαιδευτικού δυναμικού εκτός του εκπαιδευτικού συστήματος. Σε ένα τέτοιο σχήμα άνδρες και γυναίκες είναι οι ίδιοι φορείς και παράγοντες της εκπαίδευσης μέσω της συνεχούς αλληλεπίδρασης των σκέψεων, των εμπειριών και των πράξεών τους.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (8/14)

Η εκπαίδευση ενηλίκων με την πάροδο των χρόνων είναι μια υπόθεση που συνεχώς κερδίζει έδαφος και εξελίσσεται παγκόσμια παίρνοντας πολλές μορφές ανάλογα με τις ανάγκες των χωρών όπου εφαρμόζεται. Κάνοντας λόγο για εκπαίδευση ενηλίκων, **δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι περικλείει δραστηριότητες μόνο στα πλαίσια επίσημα αναγνωρισμένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.** Και αυτό γιατί αυτή η διαπίστωση δεν λαμβάνει υπόψη της το γεγονός ότι ο όρος εκπαίδευση ενηλίκων αναφέρεται και σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες οι οποίες λαμβάνουν χώρα εκτός εκπαιδευτικού συστήματος, στο χώρο εργασίας, σε πολιτιστικούς οργανισμούς όπως θέατρα και μουσεία ή από το ράδιο και την τηλεόραση.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (9/14)

Είναι ωστόσο δεδομένο ότι δεν υπάρχει τις περισσότερες φορές συμφωνία γύρω από το τι σημαίνει ο όρος εκπαίδευση ενηλίκων. Μεγάλοι διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΟΣΑ και η ΟΥΝΕΣΚΟ αναφέρονται στην εκπαίδευση ενηλίκων επιχειρώντας να συγκεκριμενοποιήσουν το περιεχόμενο της.

Ο **ΟΟΣΑ** τονίζει ότι “ η εκπαίδευση ενήλικων αναφέρεται σε κάθε δραστηριότητα ή πρόγραμμα το οποίο σχεδιάζεται σκόπιμα από κάποιο φορέα για να ικανοποιήσει κάθε μαθησιακή ανάγκη η οποία μπορεί να υπάρχει σε οποιοδήποτε στάδιο της ζωής μας, για άτομα όμως τα οποία έχουν περάσει το όριο ηλικίας που αντιστοιχεί στην ηλικία ολοκλήρωσης της σχολικής εκπαίδευσης και δεν είναι πλέον μαθητές. Η σφαίρα δράσης της περιλαμβάνει τη μη επαγγελματική, την επαγγελματική, τη γενική , την τυπική, τη μη τυπική και τη δημόσια εκπαίδευση και δεν περιορίζεται σε ‘ακαδημαϊκό επίπεδο” (ΟΟΣΑ, 1975).

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (10/14)

Από την άλλη, η **ΟΥΝΕΣΚΟ**, με τον όρο εκπαίδευση ενηλίκων αναφέρεται στο σύνολο των οργανωμένων εκπαιδευτικών διαδικασιών- ασχέτως περιεχομένου, επιπέδου και μεθόδου, τυπικών ή άλλων, είτε παρατείνουν είτε αντικαθιστούν την αρχική εκπαίδευση στα σχολεία, κολέγια ή πανεπιστήμια, όπως και την μαθητεία-οι οποίες απευθύνονται σε άτομα τα οποία θεωρούνται ενήλικα από την κοινωνία στην οποία ζουν και στοχεύουν στο να αναπτύσσουν τις ικανότητες τους, να εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους να βελτιώνουν τα τεχνικό-επαγγελματικά τους προσόντα ή στο να τα προσανατολίζουν σε μία καινούρια κατεύθυνση με σκοπό την αλλαγή νοοτροπίας ή συμπεριφοράς πάνω σε ένα θέμα τόσο για τη δική τους προσωπική εξέλιξη όσο και για τη συμμετοχή τους στην εξέλιξη και ανάπτυξη της οικονομίας, της κοινωνίας και του πολιτισμού γενικότερα (ΟΥΝΕΣΚΟ, 1976).

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (11/14)

Με τον όρο Δια βίου Μάθηση εννοούμε κάτι το οποίο θεωρητικά προσδιορίζεται ως εκείνη η διαδικασία μέσω της οποίας κάποιος/α αποκτά γνώσεις και δεξιότητες σε όλη τη διάρκεια της ζωής του/της με σκοπό να διατηρήσει αλλά και να βελτιώσει την επαγγελματική, ακαδημαϊκή, κοινωνική και προσωπική του/της ανάπτυξη.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (12/14)

Με τον όρο Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση εννοούμε κάτι πολύ πρακτικό. Είναι το σύνολο των σκόπιμα σχεδιασμένων εκπαιδευτικών πρακτικών έξω όμως από το τυπικά οργανωμένο σχολικό περιβάλλον που στοχεύουν στη μάθηση όλων των γνωστών δεξιοτήτων και όλων των γνωστικών περιοχών με τη χρήση όλων των δυνατών εκπαιδευτικών μεθόδων με γενικό σκοπό τη δυνατότητα ανάπτυξης και διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού. Περιλαμβάνει όλες τις γνωστές εκπαιδευτικές διαδικασίες –τυπικές, μη τυπικές, άτυπες, κατά συνθήκη τυπικές- στις οποίες παιδιά, νέοι και ενήλικες εμπλέκονται σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

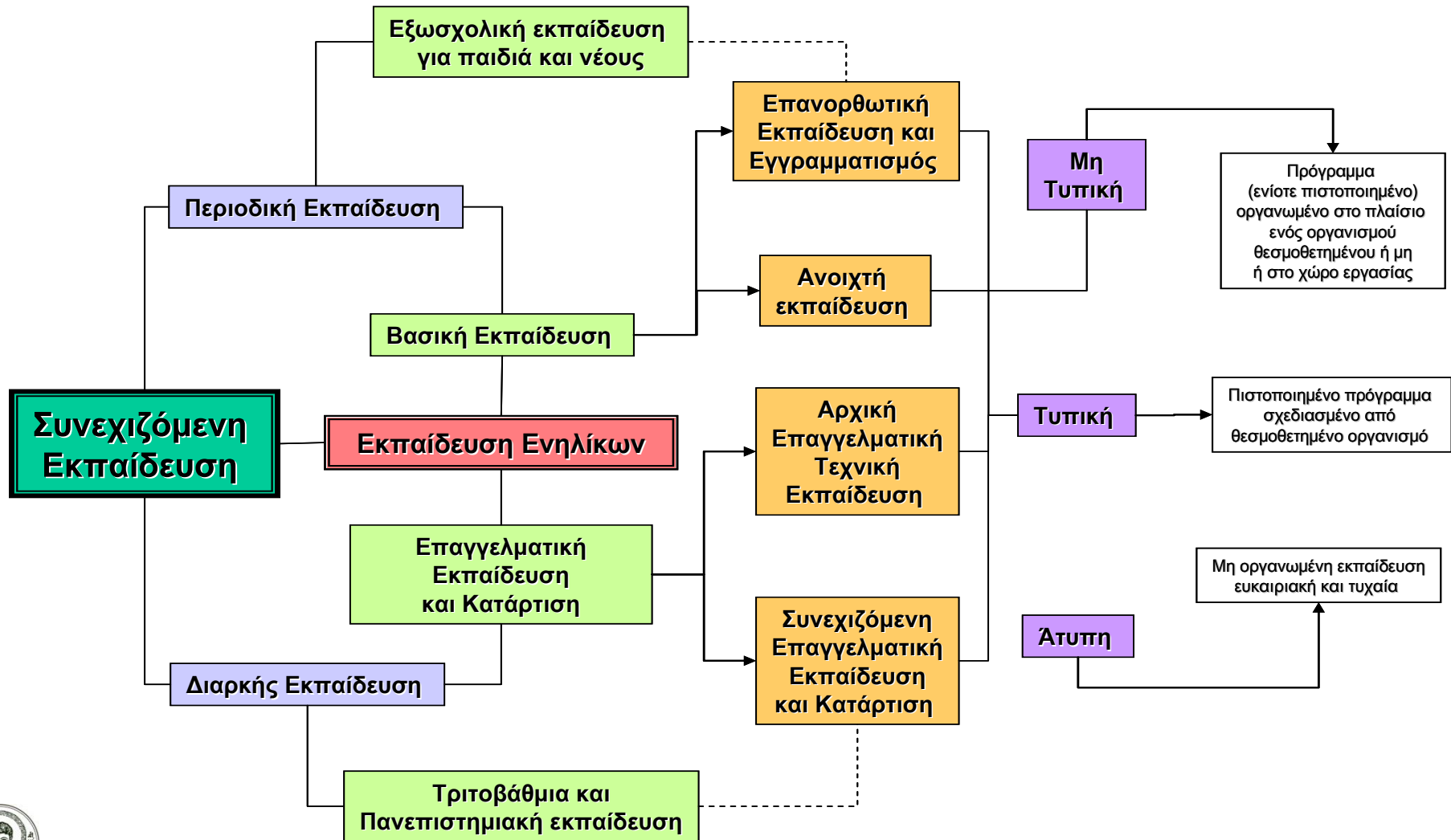
Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (13/14)

Επιλογικά, χρήσιμο είναι να τονισθεί ότι η Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση γνωρίζει ιδιαίτερη ανάπτυξη και αυτό γιατί αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση και κριτήριο για την **ενεργητική συμμετοχή των πολιτών** στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας και την **δημιουργική προσαρμογή** τους στα νέα δεδομένα και τις εξελίξεις σε οικονομικό, κοινωνικό, πολιτισμικό τομέα.

Η ιδιαιτερότητα της τόσο σε θεωρητικό και επιστημονικό επίπεδο όσο και σε πρακτικό από την τυπική σχολική εκπαίδευση –από την οποία έτσι κι αλλιώς επηρεάζεται– καθιστούν το συγκεκριμένο πεδίο εξαιρετικά ενδιαφέρον από επιστημονική άποψη τόσο σε σχέση με τη διαμόρφωση θεωρητικών αντιλήψεων και προσεγγίσεων, όσο και σε σχέση με το σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων.

Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά (14/14)

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Γιώργος Κ. Ζαρίφης.
«Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση, Δια βίου Μάθηση: Θεωρία και Πράξη. Ενότητα 1.
Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014.

Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS175/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Γεωργία Μπουρουτζή
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

